

QUADERN DE TEATRE
FRANCESC MASSIP

La dansateatre a Catalunya (I)

La barreja dels diferents llenguatges artístics és una característica fundacional de les avantguardes històriques que van emprendre el seu objectiu de renovació de les arts propiciant la seva transversalitat i intercomunicació. Des de llavors les experiències creatives més innovadores es couen en l'espai del mestissatge, lluny del castrador dogmatisme acadèmic, a la perifèria dels gèneres, allà on la mescla es fa fèrtil i neixen els més esplèndids híbrids. El concepte de *teatredansa*, desenvolupat a mitjans dels setanta, té la seva eclosió als vuitanta de la mà de Pina Bausch, que, per cert, a finals de mes desembarca novament al TNC amb l'espectacle *Per als nens d'ahir, d'avui i de demà*.

El recíproc intercanvi entre teatre i dansa s'ha donat en més o menys grau arreu d'Europa. Ambdós gèneres van explorar la seva complementarietat amb la intenció de revitalitzar les respectives formes d'expressió i de descobrir noves maneres de trobar-se amb els seus contemporanis. El teatre va manllevar de la dansa una consideració més atenta envers el llenguatge corporal i cinètic i una llibertat d'experimentació lluny de la tutela textual i de les inèrcies a l'ús. D'altra banda, la dansa es va impregnar de més consciència de la realitat i d'una narrativitat que la portaria a realçar la dimensió escenogràfica i objectual i a empènyer el ballari cap a la condició de personatge que representa emocions i conflictes.

A Catalunya conviuen sensibilitats coreogràfiques molt diferents, però hi ha un conjunt de creadors particularment actius que podríem associar d'alguna manera a aquest gènere anomenat *dansateatre*. Són artistes l'interès dels quals –i el seu mitjà d'expressió consolidat– és el llenguatge específic de la dansa amb una estructura dramàtica basada en l'energia del cos posada en moviment en un espai i d'una comunicabilitat sorgida de l'emoció cinètica. Però són creadors que han sentit molt aviat la necessitat d'obrir-se de cames a múltiples estímuls procedents del teatre –com ara el relat, la noció de *personatge*, la intencionalitat dramàtica–; de les arts plàstiques com ara el *happening*, la *performance* i el *body art*, que conreen la corporalitat i l'esdeveniment com a experiència de vida; de la música com a referent emotiu que intervé de forma dramàtica, etc.

SENZA TEMPO

El grup que d'una manera més fidel i directa ha aclimatat l'estètica i els procediments de Pina Bausch ha estat Senza Tempo, creat el 1991 per Inés Boza i Carles Mallol, amb qui la paraula, el diàleg, la veu, la més pura teatralitat entraven de ple en l'escena dansística catalana. Un grup que aquests dies presenta a la Sala Tallers del TNC el seu últim espectacle, *El jardí inexistent*, que no debades compta amb l'explícita assistència del dramaturg Pablo Ley. A partir de les línies de força subjacents al *Somni d'una nit d'estiu* shakespeariana, Inés Boza, que també balla a guisa de Titània –la reina de les Fades–, traça una vívida construcció coreogràfica resseguint les peripècies de dues parelles extraviades al bosc màgic i fustigades per les bromes compulsives del follet que encarna Mallol. Es tracta d'un bosc urbà, amb l'arbreda inscrita en els bastidors, assetjat pel brogit del trànsit i poblat de personatges contemporanis, que juguen com nens a la platja on els sorprèn el cueig d'una sirena, que patinen per les voreres amb els ulls embenats i s'estimen per tots els racons davant la freda mirada de la fada. Una

Senza Tempo presenta aquests dies al Teatre Nacional 'El jardí inexistent'

▼ **La dansateatre s'ha impregnat d'una narrativitat que realça la dimensió escenogràfica i empeny el ballari cap a la condició de personatge que representa emocions i conflictes.**

Mal Pelo ha optat per tractar d'arrossegar el públic i empènyer-lo cap a noves percepcions, una actitud compromesa i responsable que els situa en la primera línia del combat artístic.

cadena narrativa d'imatges en moviment, amb humorístiques picades d'ullet, que incorpora la paraula i intèrprets procedents del teatre, com ara Núria Legarda (4D Òptic).

MAL PELO

Nascuda el 1989 de la trobada del mallorquí Pep Ramis, artista plàstic familiaritzat amb la música i les titelles, i la valenciana Maria Muñoz, ballarina d'una rara intensitat formada a Amsterdam amb Shusaku Takeuchi, la companyia Mal Pelo és potser el grup amb una trajectòria més conscienciosa, exigent i responsable del panorama actual, juntament amb l'altre dels puntals de la dansa catalana, Àngels Margarit (Mudances). El fet que Ramis i Muñoz procedissin d'àmbits creatius tan distints i amb bagatges tan diferents va propiciar una línia de treball presidida per la intuïció i la multidisciplinarietat. Des del principi van escollir viure i situar-se fora dels grans centres urbans, i s'instal·laren en una

masia de Celrà (Gironès), una tria que ha configurat una determinada posició des d'on mirar el món i des d'on escampar aquesta mirada en la seva obra, i els ha permès dur a terme la seva labor creativa sense interferències extraartístiques, i amb una peculiar capacitat de reflexió sobre el propi treball i sobre les necessitats de la dansa en el moment actual. Fruit d'aquestes inquietuds ha estat la fundació d'un ambiciós centre de creació i investigació pluriartístic: L'animal a l'Asquena, seu internacional

que convoca tota mena d'activitats vinculades a la pràctica i a l'estudi de les arts escèniques contemporànies relacionades amb el cos com a objecte i producte de representació. Una infraestructura de recerca que contínuament programa residències i tallers de significatius artistes d'arreu del món que inclouen presentacions d'espectacles, seminaris i converses de gran interès: la setmana passada va culminar la trobada *Comunitat i identitat*, centrada en l'espai comú àrabo-europeu de la Mediterrània, i al juny organitzen un seminari sobre *Dansa i noves tecnologies*.

Tot i que desconfien de l'etiqueta de *dansateatre*, Mal Pelo reconeix el seu interès a apropar-se a l'elaboració de certs personatges, donat que el cos humà en contacte amb determinats objectes escènics adquireix una dimensió significant

que pot traçar una veta de personatge des de la qual s'esbossa una narrativa no lineal. Maria Muñoz parla que "la gran dificultat ha estat intentar introduir en la dansa el text, l'expressió oral", perquè suposa un salt de llenguatge que comporta molts problemes, però en el seu darrer solo, *Atràs los ojos*, textos propis i de John Berger entraven de ple a formar part de l'espectacle, que, a més a més, combinava el moviment coreogràfic amb la música en directe i la imatge videogràfica. Encara més, un dels textos diu, literalment: "El llenguatge és l'única llar de l'home. La benedició del llenguatge és que és potencialment complet. Pot contenir en paraules tota l'experiència humana, tot el que ha passat i el que pugui passar, fins i tot allò que no es pot dir". El cert és que la força i intensitat expressiva de les coreografies de Mal Pelo li atorguen una singular autenticitat d'emoció amb uns gestos i unes paraules que transpiren veritat i potència de discurs.

Aquest viatge continuat entre la gestualitat, el moviment, la música, la plàstica i la paraula ha estat sempre present en el treball del tàndem Muñoz&Ramis, que en principi va tenir dificultats de comunicació amb el públic, que solia mostrar una actitud de rebuig envers la seva fragmentada narrativa, mentre que la seva barreja disciplinària resultava malentesa. En lloc de doblegar-se als gustos del públic i obtenir un reconeixement immediat, Mal Pelo va optar per tractar d'arrossegar-lo i empènyer-lo cap a noves percepcions. Amb el propòsit d'exhortar l'espectador a obrir-se a una mirada cap a altres formes d'entendre l'escena, han considerat com a objectiu esperonar l'audiència cap endavant, i no pas limitar-se a complaure'l per tal d'assolir l'èxit dubtós d'estar en boca de tothom. Una actitud honesta i perseverant, que els situa en la primera línia del combat artístic.